

De Hollandse ziekte van België

In de internationale economische literatuur is de „Dutch disease” een begrip geworden. Waarover gaat het? De Hollandse ziekte ontstaat wanneer een land een groot geschenk krijgt van de rest van de wereld. Nederland bij voorbeeld beschikt over relatief veel aardgas. De prijs van energie stijgt zodat Nederland onverwacht een meerwaarde realiseert op haar bestaande gasreserves. Deze transfer vanuit de rest van de wereld wordt, zoals het past, doorspeeld (langs het overheidsbudget) aan de Nederlanders. Het grootste deel wordt geconsumeerd, en wordt besteed of wel aan importgoederen of wel aan binnenlandse goederen en diensten. Dit laatste doet dan prijzen en lonen stijgen. En hier komt het venijn: de hogere kosten zetten de open sector (de industrie) onder druk; winstmarges krimpen in en een proces van de industrialisatie zet zich in beweging. Het geschenk vanuit de rest van de wereld blijkt dus vergiftigd te zijn. Het hoeft ook niet noodzakelijk altijd op dezelfde manier zijn venijn door de economie te verspreiden. Zo kan het land op het moment van de transfer zijn munt laten appreciëren (bij voorbeeld het Verenigd Koninkrijk). De symptomen van de ziekte zullen hier echter van gelijke aard zijn. De industriële (open) sector wordt ook hier onder druk gezet.

Deze Hollandse ziekte moet uiteraard niet gedramatiseerd worden. Immers, de keerzijde is dat ze toelaat evenveel te consumeren en minder te werken. Een probleem ontstaat alleen als deze potentiële welvaartstoename niet gelijkmatig verdeeld kan worden over de bevolking. Wat heeft dit nu met België te maken? België beschikt over weinig energiereserves, maar wel over een relatief grote voorraad goud (zoals Nederland trouwens). De enorme prijsstijgingen van de jaren zeventig (die belangrijker waren dan de olieprijsstijgingen) betekenen voor een land als België (en Nederland) een belangrijk geschenk vanuit het buitenland. Het kwantitatief belang van dit geschenk voor België wordt geïllustreerd door de tabel.

Een nog meer significante statistiek is de volgende: de goudmeerwaarde gerealiseerd door België in de periode 1973-1980 was ongeveer even groot als

Tabel. Goudvoorraad per capita (in dollars)

	1970	1980
Zwitserland	445	8.035
België	150	2.600
Nederland	131	2.380
Duitsland	70	1.182
Frankrijk	70	1.148
Italië	54	890
Zweden	25	445
Verenigd Koninkrijk	14	248

de cumulatieve meerkosten van de invoer van ruwe olie gedurende die jaren. Met andere worden, de ruilvoetverslechtering voortvloeiend uit de olieprijsstijging werd gedurende deze periode bijna volledig gecompenseerd door de extra winst ten gevolge van de snelle goudprijsstijging.

Zolang deze goudmeerwaarden niet werden aangewend, was het gevaar voor een variant op de Hollandse ziekte niet evident. Het bestaan van een dergelijk onbenut vermogen oefent echter een voortdurende verleiding voor de politieke gezagdragers. In sommige landen (Zwitserland bij voorbeeld) werd aan deze verleiding weerstaan. In België zijn de gezagdragers bezweken. Het moet toegegeven worden dat een slordige B.fr. 700 mrd. dat zomaar als manna uit de lucht is gevallen, niet gemakkelijk onberoerd wordt gelaten.

Het Belgische goudmanna werd dan ook aangesproken, niet door het goud te verkopen, wel door te verpanden. Dit werd reeds voor twee derden gerealiseerd door het opnemen van buitenlandse schulden (bijna B.fr. 500 mrd.).

De Belgische variant van de Hollandse ziekte ziet er dus als volgt uit: de grote goudmeerwaarden gerealiseerd gedurende de jaren zeventig worden nu (1980) systematisch uitgedeeld aan de bevolking. Dit gebeurt door de budgettaire tekorten te laten aangroeien en deze te financieren met buitenlandse leningen waarbij de grote Belgische goudvoorraad als impliciete onderpand fungeert. Deze

politiek heeft het mogelijk gemaakt dat de Belgen hun consumptieniveau op peil konden houden ondanks de ruilvoetverslechtering ingetreden in 1979-1980 ten gevolge van de olieprijsstijging.

Deze politiek laat het ook toe de Belgische frank op een hoger niveau te houden dan anders het geval zou zijn, en versterkt hierdoor de tendensen tot de-industrialisatie. Met andere woorden, het grote goudmanna heeft van de Belgische frank een technisch sterke munt gemaakt, in die zin dat het de Nationale Bank toelaat de frank te blijven verdedigen ondanks de groeiende speculatieve druk.

Kon de ontwikkeling van deze Hollandse ziekte vermeden worden? Moeilijk! Want zelfs bij het niet aanwenden van de goudmeerwaarde, blijft het een objectief gegeven dat een land hiervan geniet, zijn vermogen heeft verhoogd, en dat dit in de toekomst kan worden aangewend. Dit gegeven beïnvloedt de evenwichtskoers van de munt en zal bijna onvermijdelijk de munt sterker maken. Het voorbeeld van Zwitserland waar de goudmeerwaarde het meest spectaculair was, illustreert dit verschijnsel. Een land kan echter zijn toegenomen rijkdom op veel verschillende wijzen aanwenden. Zo kan deze bij voorbeeld gebruikt worden om investeringen te verrichten of, zoals in België, om zuiver consumptieve bestedingen mogelijk te maken. In dit laatste geval is de goudrijkdom vlug verspeeld. Het Belgische goudmanna is dan ook niet anders dan een tijdelijke euforie. Zodra deze voorbij is, moeten de harde aanpassingen geschieden om de permanente ruilvoetverslechteringen die voortvloeien uit de olieprijschok, het hoofd te kunnen bieden.

De Grauwe